

місць і формування доходів місцевих бюджетів[2].

Отже, готельне господарство є однією з головних складових туристичної індустрії регіону. Сьогодні можна констатувати про відсутність висококонкурентних позицій у цьому секторі національної економіки. Серед недоліків можна виділити: інфраструктура не усіх закладів розміщення відповідає міжнародним нормам проживання та відпочинку, недостатня кількість готельних підприємств різних класів і типів, у структурі готельних підприємств низька частка закладів високої категорії, матеріально-технічна база застаріла та потребує модернізації, відсутні сучасні засоби зв'язку та інформаційних комунікацій, ефективні та надійні системи захисту, які є передумовою високого рівня якості послуг.

Сьогодні поряд із традиційними повносервісними готелями варто створювати мережу спеціалізованих підприємств з вузьким спектром послуг, зорієнтованих на обслуговування певної категорії туристів.[5] Наприклад за останні роки популярністю користується відпочинок у сільській місцевості. Власники сільських садиб почали об'єднуватися в асоціації, створювати комунальні підприємства і центри розваг, що дає можливість більш активно розвивати цей вид відпочинку.[1] Насамперед, необхідність створення спеціалізованих підприємств стосується туристичних центрів із чітко вираженою спеціалізацією у спортивно-оздоровчому, конгресовому туризмі, центрах з ігровими атракціями та іншими видами туризму.

1. *Організація готельного господарства: Навч. посібник / Головка О.М., Кампов Н.С., Махлинець С.С., Симочко Г.В. // За ред. О.М. Головка. - К.: Кондор, 2011. - 410 с. 2.[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/uverennoe-razvitie-analiz-rynka-otelej-zakarpatskoj-oblasti> 3.[ Електронний ресурс ]. – Режим доступу : [http://tourlib.net/statti\\_ukr/zhulkovska.htm](http://tourlib.net/statti_ukr/zhulkovska.htm). 4.[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mukachevo-rada.gov.ua/index.php/miska-vlada/orhany-vykonavchoi-vlady/viddily-miskvykonkomu/viddil-ekonomiki/item/13918-perekimiststymchasovohoprozhyvanniahotelnizaklady>. 5.[Електронний ресурс]. – Режим доступу : [https://pidruchniki.com/12281128/turizm/suchasniy\\_stan\\_perspektivi\\_rozvitku\\_gotelnoho\\_gospodarstva\\_ukrayini](https://pidruchniki.com/12281128/turizm/suchasniy_stan_perspektivi_rozvitku_gotelnoho_gospodarstva_ukrayini). 6. [ Електронний ресурс ]. – Режим доступу : [http://tourlib.net/statti\\_ukr/davydova3.htm](http://tourlib.net/statti_ukr/davydova3.htm)*

УДК 338.488.2:640.43(477.87)(043.2)

М.В. ЧОРІЙ  
старший викладач кафедри готельно-ресторанна справа,  
А.Т. КУЦМИДА  
студент,  
Мукачівський державний університет,  
м. Мукачєво

## РОЗВИТОК МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В РЕСТОРАННІЙ СФЕРІ ЗАКАРПАТТЯ

Сьогодні акцент соціально-економічного розвитку країни й інфраструктури міст припадає на ресторанне господарство. Зміни в економіці обумовили розвиток ресторанного бізнесу. Ряд факторів (соціально-психологічний, соціально-економічний, науково-технічний) спровокували зміни у роботі підприємств ресторанного бізнесу, змінився їх зовнішній вигляд і асортимент кулінарних виробів. Збільшилася кількість ресторанів та інших закладів громадського харчування. Розпочалася справжня боротьба за споживача, яка триває і досі.

Саме різного роду нововведення та неординарні рішення у приготуванні, подачі страв, у дизайні закладів та наданні послуг продовжують розвивати ресторанний бізнес, і як результат є здорова конкуренція між підприємцями. Як відзначає Лояк Л.М. у своєму дослідженні[2], малий бізнес – це підприємницька діяльність, сформована на власний ризик, що не суперечить чинному законодавству, створює невелику кількість робочих місць, виконує ряд функцій, що здійснюють вплив на загальний стан регіону (це виробництво, фінансування регіональних програм, створення

робочих місць, інвестування, використання ресурсів, утримання власної соціальної інфраструктури). Згідно ст.55 Господарського Кодексу України [1] малими підприємствами є зареєстровані фізичні особи-підприємці або юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності – у яких середня кількість працівників за звітний період не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного Банку України. Важливо зазначити, що малі підприємства мають найбільше переваг в країні та регіоні.

Малий бізнес є наймасовішим та провідним сектором економіки регіону. Це пов'язано з кількома чинниками. Основні його переваги – це легкий шлях починання підприємництва та найменші обмеження з боку держави. Саме мале підприємництво швидко реагує на зміни кон'юктури ринку в країні. Ця особлива риса в сучасних умовах дозволяє функціонувати малому бізнесу та розвиватися, а саме вводити нові товари та послуги, використовувати етнічні особливості кухні регіону з метою одержання прибутку та самоствердження на ринку послуг. Сюди можемо віднести кафе, придорожні заклади, ресторани та інші заклади ресторанного господарства.

Особливо варто звернути увагу на придорожні заклади. Їх основна мета – задовольнити базові потреби споживачів (їжа чи сон, або і те і інше). Їхні особливості зводяться до відносно невисоких цін, різноманітного меню, невеликої місткості залу, так як розраховані такі заклади на подорожуючих та іноземних туристів.

Останнім часом набули розвитку такі види туризму як гастро-туризм, кавовий туризм, діловий туризм, етнотуризм, туризм солодоців (відвідування місць споживання та виробництва солодоців), термальний туризм (відвідування геотермальних вод), тематичний туризм (відвідування фестивалів та інших подій), які особливо популярні на Закарпатті, і звісно ж це врахувалося власниками ресторанних підприємств [3]. Ключовою ознакою є використання етнічних особливостей регіону.

Існують також і негативні фактори, які гальмують розвиток ресторанного бізнесу регіону. Як вище було зазначено, малий бізнес формує конкуренцію, проте не завжди він може виграти у ній. Малим підприємствам найважче втриматися на ринку. Однією з найгостріших проблем ринку є проблема постачання продуктів та спиртних напоїв. Ресторатори стверджують, що постачальники якісної продукції завищують ціни, а ресторатор не може підняти ціну страви через конкуренцію, в результаті знижується прибутковість закладу [3]. Проте цю проблему успішно вирішують підприємці, які використовують місцеві (локальні) продукти. У Карпатському регіоні існує майже 300 унікальних продуктів – сири, м'ясні делікатеси, вино, мед, натуральні олії та соки, трави, ягоди та гриби, які пройшли перевірку внутрішньої інспекції. Ще однією проблемою ресторанного бізнесу є невідповідна або відсутність реклами. Найчастіше заклад відкривається і просто очікує на своїх відвідувачів, або обмежується мінімальною рекламою. Необхідно запровадити активну рекламу на туристичних сайтах, брати участь та підтримувати місцеві фестивалі, запровадити акції та бонуси, такі як «запроси друзів та отримай знижку», «зроби фото та пошир у соцмережах із нашою геолокацією» та інше.

Підсумовуючи, необхідно зауважити, що постійне запровадження інновацій, додаткові інвестиції, реклами, дослідження регіонального ринку, жорстка конкуренція здатні розвинути ресторанний бізнес Закарпаття та зробити його сильною ланкою економіки регіону.

1. Закон України "Про державну підтримку малого підприємництва", №2063-III від 19.10.2000року. 2. Лояк Л.М. Роль малого підприємництва в розвитку туристичного регіону: Стаття. – Інститут туризму Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника. 3. Шандор Ф.Ф. Реалії та перспективи туризму в Закарпатті: Стаття. – Агенція досліджень Карпатія, Ужгород, 2014. 4. Шмагіна Ю.В. Перспективи розвитку готельного бізнесу та ресторанної справи: Стаття. – Буковинська державна фінансова академія.



# МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: [www.msu.edu.ua](http://www.msu.edu.ua)

E-mail: [info@msu.edu.ua](mailto:info@msu.edu.ua), [pr@mail.msu.edu.ua](mailto:pr@mail.msu.edu.ua)

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>